

Ärende som gäller skadeståndskrav

STST 30.06.2025 § 241
659/10.03.01.00/2025

Beredning

Förvaltningsdirektör Elina Amnell-Holzhäuser

Tf direktör för centralen för näringsliv och infrastruktur Pekka Stenius
Till Lovisa stad adresserades 11.4.2025 ett skadeståndskrav till totala beloppet 20 000 euro. Som grund för kravet angavs att ett grävtillstånd som staden beviljat har lett till att en byggnad som är skyddad enligt museilagen och i planen har tagit skada.

Byggnaden avsedd i skadeståndskravet är en byggnad byggd cirka 1863 av sten och som är belägen i Lovisa centrum.

Med motiveringarna nedan föreslås det att skadeståndskravet förkastas som omotiverad.

1. Skadeståndskravet med sina grunder

Ägaren av fastigheten som yrkat skadeståndskravet anser att byggnaden tagit skada i samband med grävningen av ljusfiberlinjen som utfördes 2024. Enligt ägaren medförde grävningen kraftig darrning på byggnadens stomme från Alexandersgatans och Brandensteinsgatans sida, vilket ledde till att sprickor uppkom i olika delar av byggnaden.

Fastighetsägaren motiverar skadeståndskravet riktat till staden enligt följande: Staden bör ha övervakat iakttagandet av tillståndet (grävtillstånd) som staden beviljat och sett till att verksamheten inte medför oskälig olägenhet för omgivningen. Staden bör ha innefattat tillståndsvillkor som skulle ha skyddat omkringliggande byggnader och avsaknaden villkoret om preliminär kartläggning påvisar slarvighet i tillståndsprocessen. Staden bör också ha meddelat fastighetsägarna om betydande grävarbeten. Staden är ansvarig för skadorna på basis av förvaltningslagen och skadeståndslagen, i och med att staden försummat sina skyldigheter eller agerat slarvigt i beviljandet eller övervakningen av tillståndet. Staden är skyldig att vara förmedlare och säkerställa det att vållaren av skadan ersätter skadan som vållaren förorsakat och detta förutsätter förhandlingar mellan staden, entreprenören och beställaren av arbetet.

Framföraren av skadeståndskravet har levererat Afry Oy:s granskningspromemoria daterad 21.2.2025 om kartläggningen av sprickor innanför byggnaden.

I promemorian konstateras följande: I värmedistributionsrummets jordtrycksvägg finns små områden där utjämningsmassa fallit av lokalt. Sprickor kan konstateras i två så kallade cellers väggar eller väggens och korridorens mellanväggar. Det att smuts eller damm inte syns i enskilda sprickor kan tyda på att sprickan inte är alltför gammal. I källarens toalett finns många omfattande sprickningsområden. Vid sprickorna är utjämningsmassan loss från väggens stomme. Det att smuts eller damm inte syns i sprickan kan tyda på att sprickan inte är alltför gammal. Alla skivfogar i taket som belagts med byggnadsskivor på första våningens bostad har spruckit. I köket i bostaden på andra våningen finns sprickor i taklisterna. Enligt fastighetsägaren har sprickan i köket spridit sig efter händelsen. På brandbotten observerades bitar av murbruk och tegel och

vid den stora sprickan i köket kunde man observera en spricka i brandbotten. I sprickorna i brandbotten finns orenheter i någon grad, så sprickorna kan eventuellt vara gamla. Det finns en spricka i brandbotten i riktning av tvåbensbocken som bär mellanbjälklagets balkar. Tvåbensbocken har aningen börjat luta, då dragstången i mitten av tvåbensbocken, då den vänt sig, har spräckt brandbotten. Utöver ovan nämnda observationer har fastighetsägaren senare observerat sprickor i övre hörnen av ytterdörrsöppningen och i trappornas övre ända i andra våningen i ett flertal vägg- och golvkonstruktioner.

Som slutledning konstateras det i promemorian att det konstaterats olika sprickor i byggnadens interiör, vilkas bildningstidpunkt är svåra att bevisa på efterskott. I sprickorna observerades i regel inte damm eller annan smuts, vilket tyder på att sprickorna inte är betydligt gamla. Invånarna har intygat att byggnaden utsatts för kraftig darrning, om vilket entreprenören anmärktes första gången 30.7.2024. Utöver sprickorna observerades efter grävarbetena i översta bjälklaget lossnade tegelbitar och rapping, vilka inte tidigare hade observerats där. Små sprickor kan bildas i konstruktioners fogställen på grund av materials olika fuktighetsbeteende, och detta är normalt i byggnader. De största sprickorna observerades i kökets fog mellan mellanväggen och taket, vilken ligger närmast grävarbetet. Formen på sprickan tyder på att mellanbjälklaget stigit, vilket inte under normala omständigheter kan ske om inte mellanbjälklagets belastning har ändrat betydligt. Den observerade sprickningen kan anses sannolikast bero på darrningen. Orsakssambandet mellan darrningen och lutningen av tvåbensbocken på vinden kan inte bevisas. Med anledning av byggnadens ålder och byggnadssätt samt på grund av foglösa ytkonstruktioner borde man utan vidare ha utfört en förkartläggning, preciserat gränsvärden för darrningen och gräventreprenören mäta utfallet av darrningen under arbetet innan arbetet skulle inledas.

I kravet konstateras det att "det framförda engångsskadeståndskravet är 20 000 euro. Staden är den rätta parten att förhandla med vållarna av skadan om ersättningarna."

2. Utredning av ärendet

2.1. Placeringstillstånd för ljusfiberdragning

Infrastrukturchefen i Lovisa stad beviljade 11.6.2024, § 5, tillstånd att placera ljusfiberkabel på Lovisa stads område (centrum–Tessjö). Placeringstillståndet gäller områden i enlighet med sen sökandes plan och som är i stadens besittning. Villkoret för placeringstillståndet är att ljusfiberkablarna placeras ut i enlighet med planerna så att läget markeras tydligt och att staden informeras om läget och att installationsarbetet utförs så att det inte medför oskälig olägenhet till miljön och andra väganvändare. Den som ansvarar för bygget ska meddela staden om trafikarrangemangen under byggtiden eller om andra ändringar och återställa bygget till ursprungligt skick efter att arbetena slutförts. Kostnaderna för placeringen av ljusfiberkablarna är på den sökandes ansvar. Placeringstillståndet kan tas tillbaka om de givna villkoren inte efterföljs. Tillståndet gäller ett år från det att beslutet gavs.

Beslutet ovan publicerades på det allmänna datanätet 12.6.2024.

2.2. Tillstånd att gräva på gatan och för arbeten på allmänt område

Markbyggmästaren i Lovisa stad beviljade med sitt beslut 27.5.2024, 18/2024, den sökande tillstånd att arbeta på gatuområde för

ljusfibernkabelplacering genom att iaktta anvisningarna och bestämmelserna för arbeten som görs på kommunens gator och andra allmänna områden (tekniska nämnden 19.4.2011, § 82) och förutsatt att den som ansvarar för arbetet förbinder sig att iaktta de nämnda villkoren och ansvara för all skada eller olägenhet som arbetet eller händelsen förorsakar kommunen eller tredje part. I beslutet fastställdes dessutom följande villkor: "om man inte kan asfaltera inom en vecka från att grävarbetena upphört, ska det kallasfalteras tills asfalteringen blir gjord och uppgifterna om ledningar utreds i objektet".

2.3. Infrastrukturchefens utlåtande

Infrastrukturchefen gav 19.5.2025 ett utlåtande med anledning av skadeståndskravet. I utlåtandet konstateras bland annat följande:

- Staden har inte försummat sin övervakningsskyldighet som anknyter till placerings- och grävtillstånden och utplacerings- och grävtillstånden beviljades utifrån gällande anvisningar och tillgängliga handlingar. Övervakningen av gräv- och placeringstillstånd baserar sig på aktörernas egenkontroll och på det att arbetet utförs i enlighet med tillståndsbeslutens villkor och godkända planer. Staden är inte skyldig att detaljerat övervaka vart och ett grävarbete på ort och ställe om det inte finns en särskild grund för detta. I detta fall fanns det inte tillgängligt en sådan information på basis av vilken det skulle ha förekommit skäl för specialövervakning.
- Placerings- och grävtillstånden beviljades enligt gällande anvisningar och tillgängliga handlingar. Syftet med tillståndsvillkoren är att säkerställa allmän trafik, kommunalteknik och stadsinfrastruktur, inte så mycket direkt grunderna för privata byggnader om särskilt skyddsbehov inte identifierats i förväg. Behovet av preliminär utredning som ingenjörsbyrån senare förde fram var inte känd av staden vid tidpunkten för tillståndsprövningen och tillståndsmyndigheten kan inte ställa villkor som baserar sig på risker som uppdagats i efterskott.
- Staden är inte skyldig att meddela om grävarbeten till fastighetsägare om inte lagstiftningen eller tillståndsförfarandet separat förutsätter detta. Placeringstillståndet var framlagt i det allmänna datanätet. Meddelandet av grävarbeten ligger i regel på genomföraren av arbetets ansvar. Staden som tillståndsmyndighet har inte varit skyldig att informera grannfastigheter som inte är sökande av tillstånd eller utförare av arbetet.
- Tillståndsansökningarna behandlades enligt normalt förfarande och i stadens verksamhet har det inte funnits vållande eller försummelse. Om skadan uppstått med anledning av det tekniska utförandet av grävarbetena eller på grund av bristfälliga utredningar, hör det eventuella ansvaret till utföraren av arbetet eller beställaren av arbetet.
- Stadens roll som beviljare av utplacerings- och grävtillstånd innefattar inte förlikningsuppdrag eller skyldighet att koordinera ansvarsindelningen mellan privata aktörer.

Av handlingarna framgår det att yrkaren av skadeståndskravet meddelat skadan till försäkringsbolaget. Av handlingarna framgår inte om försäkringsbolaget fattat ersättningsbeslut i ärendet.

Av handlingarna framgår det även att yrkaren av skadeståndskravet inte kontaktar eller inte kan kontakta företagaren/teleoperatören eller entreprenören som utförde kabelarbetet.

3. Rättsnormer

Om ett avtals externa ansvar stiftas i skadeståndslagen.

Enligt 1 § 1 mom. i 2 kap. i skadeståndslagen ska den som uppsåtligen eller av vållande förorsakar annan skada ersätta den, såvida icke annat följer av vad i denna lag stadgas.

Enligt 2 § i 3 kap. är offentligt samfund skyldigt att ersätta skada, som förorsakats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Samma skadeståndsskyldighet åligger annat samfund, som på grund av lag, förordning eller bemyndigande i lag handhar offentlig uppgift. Ovan i 1 mom. avsett ansvar föreligger för samfundet dock endast om de krav blivit åsidosatta som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på fullgörandet av åtgärden eller uppgiften.

Enligt 4 § i kap. 3 har den som lidit skada genom felaktigt beslut av statens eller kommuns myndighet utan giltig anledning underlåtit att söka ändring i beslutet, äger han icke rätt till ersättning av staten eller kommun för skada, som han genom att söka ändring skulle ha kunnat undvika.

Enligt 1 § i kap. 5 omfattar skadeståndet gottgörelse för person- och sakskada samt, under de förutsättningar som anges i 4 a och 6 §, för lidande. Om skadan orsakats genom en straffbar handling eller vid myndighetsutövning eller om det i andra fall finns synnerligen vägande skäl, omfattar skadeståndet gottgörelse även för sådan ekonomisk skada som inte står i samband med en person- eller sakskada. Enligt 5 § ska vid sakskada ersättas kostnaderna för reparation av saken och andra omkostnader till följd av skadan samt värdeminskning eller värdet av förstört eller förskingrat gods och därtill minskning i inkomst eller uppehälle.

4. Slutledningar vad gäller skadeståndskravet

För utplaceringen av telekablar som betjänar allmänna dataförbindelser och därtill relaterade anläggningar ansvarar företaget eller teleoperatören som erbjuder servicen i fråga på stadens område.

Rätten att placera telekablar på ett område som förvaltas av någon annan, så som på ett markområde som tillhör staden, baserar sig på lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I lagen i fråga stiftas det bland annat om rätten att placera telekablar som betjänar allmänna dataförbindelser, om förutsättningarna för utplacering, om informeringen av placeringsplanen och om ersättningar som genomförs med anledning av utplaceringen.

Enligt 240 § 2 mom. i senast nämnda lag ska kommunen vid behov samordna placeringen av telekablar så att placeringen och underhållet av telekablar inte orsakar sådana olägenheter och skador som kan undvikas till skäliga kostnader.

Stadens roll i utplaceringen av telekablar är för placerings- och grävstillståndens del att vara tillståndsmyndighet samt att å andra sidan övervaka genomförandet av arbetet i enlighet med det beviljade tillståndet.

I enlighet med 233 § med ovan hänvisade lag ska teleföretaget skicka placeringsplanen till kännedom till alla fastighets- och byggnadsägare och andra vars fördel eller rättighet planen gäller. I meddelandet ska nämnas de fastigheter som planen gäller. I meddelandet ska dessutom nämnas att fastighetsägaren och den vars fördel eller rättighet planen gäller har rätt att göra en anmärkning till teleföretaget inom en utsatt tid. Sålunda har kommunen inte heller vad gäller kommunikeringen om placeringsplanen några särskilda skyldigheter.

En allmän förutsättning för skadeståndsansvar är utöver den vållade och bevisliga skadan dessutom det att det finns ett orsakssamband mellan skadan och den gärning eller försummelse som framförts som grund för den samt att den som framförts som ansvarig för gärningen eller försummelsen agerat uppsåtligt eller förvållat genom att bryta eller försumma sin lagbaserade skyldighet.

Som grund för stadens skadeståndsansvar har framförts det att villkoren för det beviljade grävtillståndet inte övervakats och det att det i tillståndet inte ställts tillräckligt med villkor som skyddar omkringliggande byggnader och att inte meddela om grävarbetena. I kravskrivelsen har det inte påståtts att staden orsakat skada (hänvisning till yrkaren av skadeståndskravets e-postmeddelande 11.4.2025: "Staden är den rätta parten att förhandla med vållarna av skadan om ersättningar"). Enligt utredningen man fått beviljades placeringstillståndet och grävtillståndet på basis av gällande anvisningar och tillgängliga handlingar. Av utredningen framgår inte tecken på att skadan ens delvis skulle ha skett av orsak som beror på staden eller att staden vid beviljandet av tillstånden skulle ha agerat på felaktigt sätt.

I kravet har det framförts att staden är skyldig att vara förmedlare och säkerställa att vållaren av skadan ersätter den skada som vållaren orsakat. Av kravet framgår inte vad den nämnda synen baserar sig på. Till denna del kan man konstatera att staden inte har lagbaserad skyldighet att delta som förmedlare eller förlikningsman i förhandlingar mellan tredje parter gällande deras eventuella tvistemål eller meningsskiljaktigheter (när staden inte är förlikare eller som annan part). Detta hör inte heller till stadens uppgift baserad på kommunallagen.

Med ovan nämnda grunder kan man konstatera att staden inte har en på lag grundad skyldighet att prestera det krävda skadeståndet och kravet som riktats till staden ska anses vara i sin helhet ogrundad. Beaktande det ovan nämnda förekommer det inte behov att uttala mer vad gäller kravets belopp.

Mötesmaterial:

1. Kravskrivelse 11.4.2025
2. Grävtillstånd 18/2024
3. Infrastrukturchefens tjänsteinnehavarbeslut 5/2024
4. Afry Oy:s utredning
5. Infrastrukturchefens utlåtande

Föredragning

Stadsdirektör Tomas Björkroth

Förslag

Stadsstyrelsen beslutar med ovan nämnda grunder förkasta skadeståndskravet i sin helhet som ogrundad.

Behandling

De Grönas representant Timo Raivio anmälde jäv (grund: partsjäv) och avlägsnade sig från sammanträdet för den tid som ärendet behandlades klockan 18.02–18.11.

Tf direktören för centralen för näringsliv och infrastruktur Pekka Stenius deltog som inbjuden i behandlingen av ärendet klockan 18.02–18.11.

Beslut

Beslut enligt förslaget.